

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Delovna skupina za pripravo

Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja 2023 – 2033 (NPVI)

Datum: 24. 10. 2023

Zadeva: Predlogi sprememb na področju predšolske vzgoje

V Zdrúženju zasebnih vrtcev Slovenije (ZZVS) zastopamo 83 zasebnih vrtcev Sloveniji med katerimi so zasebni vrtci s koncesijo, zasebni vrtci, ki delujejo po posebnih pedagoških načelih in katoliški vrtci. Pluralnost med zasebnimi vrtci je izjemna, posledično je tudi vpogled na izzive, ki nam jih prinaša trenutni zakonodajni in programski okvir širši.

Financiranje predšolske vzgoje

V ZZVS smo opravili številne analize stanja na področju financiranja predšolske vzgoje. Naš predlog je, da se le to iz občin prestavi na državo, razlog za to pa je naslednji:

V ekonomski ceni vrtca predstavlja, skladno s Pravilnikom o metodologiji za oblikovanje cen vrtcev, ki izvajajo javno službo, strošek dela približno 70-80% te cene. To pomeni, da vsaka sprememba plač vpliva na višino cene vrtca. Po trenutni zakonodaji mora občina enkrat letno obravnavati predlog cen vrtca, ob vsaki spremembi, ki vpliva na višino cene vrtca, pa tudi pogosteje. Cene vrtcev v Sloveniji so zelo raznolike, kljub temu, da veljajo za vse vrtce, javne in zasebne, enaki predpisi za oblikovanje plač. Žal pa opažamo trend zelo raznolikih občinskih politik, ki kljub jasni opredelitvi v Pravilniku o metodologiji za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo, kaj spada v ceno vrtca, določene stroške plačujejo vrtcem izven cene vrtcev (npr. Jubilejne nagrade, regrese in podobno), da s tem znižujejo ceno vrtca in tako razbremenjujejo starše. Pri zasebnih vrtcih je absurd tovrstnih politik in zelo raznolikih cen po občinah še toliko večji, saj npr. za 10 otrok v isti skupini zasebnega vrtca, kjer vsak prihaja iz druge občine, starši plačujejo zelo raznolike zneske, saj so le ti odvisni od cene, ki je sprejeta v občini od koder otrok prihaja.

Tabela 1: Primer raznolikih plačil staršev glede na občino stalnega prebivališča (podatki veljajo za mesec april 2023):

1.starostno obdobje			
	ekonomska cena občine	višina sofinanc. občine za 5. doh.razred	doplačilo starša v zasebnem vrtcu (EC 615,30€)
Maribor	496,00 €	307,98 €	307,32 €
Log-Dragomer	515,74 €	284,95 €	330,35 €
Občina Komenda	525,58 €	290,38 €	324,92 €
Slovenj Gradec	598,10 €	330,45 €	284,85 €
Rače-Fram	602,00 €	332,61 €	282,69 €
Žetale	606,55 €	335,12 €	280,18 €
Hoče-Slivnica	667,41 €	368,74 €	246,56 €

2.starostno obdobje

	ekonomska cena občine	višina sofinanc. občine za 5. doh.razred	doplačilo starša v zasebnem vrtcu (EC 495,50€)
Pesnica	311,00 €	171,83 €	323,67 €
Maribor	361,00 €	217,71 €	277,79 €
Koper	380,00 €	209,95 €	285,55 €
Občina Kočevje	390,75 €	215,89 €	279,61 €
Destnik	419,43 €	231,74 €	263,76 €
Kungota	424,15 €	234,34 €	261,16 €
Hoče-Slivnica	483,02 €	266,87 €	228,63 €
Žetale	496,29 €	274,20 €	221,30 €

Zasebni vrtci že nekaj let predlagamo, da se financiranje predšolske vzgoje prestavi na državo. Možnosti je več, ena od teh je, da se plače zaposlenih v vrtcih plačujejo iz državnega proračuna, enako kot plače zaposlenih v osnovnih šolah. Prav bi bilo, da se postavi enotna državna ekonomska cena vrtca, od katere starši plačajo delež, ki jim je določen z odločbo pristojnega centra za socialno delo. S tem bi odstranili trenutne diskriminatorne pogoje, ko so starši otrok iz ene občine deležni večjih popustov in nižjih cen kot starši otrok iz druge občine. Nekatere občine staršem otrok nudijo počitniške rezervacije, popuste za vpis otrok v javne vrtce na svojem območju, plačila dodatnih dejavnosti, medtem ko druge občine (verjetno zaradi pomanjkanja sredstev) ne nudijo ničesar. Starši otrok so tako v neenakopravnem položaju in za izvajanje enakega programa plačujejo različne cene. Ob tem naj dodam še zaskrbljenost, da vlada predstavlja dodatne popuste nekaterih občin kot ustrezen ukrep za blaženje učinka višanja cen vrtcev, saj tovrstne politike diskriminirajo starše glede na stalno prebivališče, v najbolj neenakopraven položaj pa pravzaprav postavljajo starše otrok v zasebnih vrtcih, ki jim večina občin teh popustov ne omogoča.

Celotna vzgoja in izobraževanje, hkrati pa seveda tudi predšolska vzgoja so pred izzivi modernega časa. Družbene spremembe pomembno vplivajo na delo v vrtcu, soočamo se z novimi izzivi, ki jih je potrebno nasloviti. Vsaka nova rešitev, spremembe normativov, vključevanje otrok s posebnimi potrebami v redne oddelke vrtcev, inkluzija, prilagajanje družbenim spremembam, pomenijo pritisk na ceno vrtca. Zastaviti moramo sistem, katerega potrebne spremembe, ne bodo odvisne od zmožnosti dvigovanja cen vrtcev, ampak bomo v ospredje postavil kvaliteto predšolske vzgoje, kvaliteto programov in izvedbe le teh, izobraževalni proces in zmožnost hitrega prilagajanja na spremembe. Trenutni sistem, ne le financiranja, ampak sistem kot celota, je zelo rigiden, nujno potreben sprememb in ukrepov. Osnova za spremembe pa je zanesljiv sistem financiranja otrok v vrtcih, ki bo omogočal stabilnost, enakopravnost in v ospredje postavil korist otroka. Sistem, ki ob vsaki potrebni spremembi ne bo pomenil zvišanja cene vrtca, saj ob vsem kar je pred nami in kar moramo nasloviti to pomeni, da se bomo zelo kmalu približali ceni vrtca 1000€ in več na otroka.

Kadrovski izzivi

V obdobju 2023 – 2033 se bo predšolska vzgoja soočala predvsem z velikimi kadrovskimi izzivi. Popularnost poklica je vedno manjša, preveč pogosto je ta poklic izbira v sili (predvsem za vzgojitelje predšolskih otrok – pomočnike vzgojiteljev s končano prekvalifikacijo). Strokovni delavci so premalo plačani in bistveno preveč obremenjeni. Zahtevnost dela z otroki in starši se je v zadnjih desetletjih bistveno spremenila, potrebnih je več individualnih pristopov, več individualne komunikacije s starši, več lastnega izobraževanja za sledenje hitrim spremembam. Kader je izčrpan, pogosti so veliki psihični pritiski zaradi odgovornosti in vpliva okolja. Vzgojitelji se zatekajo v druge službe s primerljivim plačilom in bistveno manjšo odgovornostjo ter manjšo psihično obremenitvijo.

V Zdrúženju zasebnih vrtcev Slovenije predlagamo, da se uvede obvezna ocena psihičnega stanja strokovnega delavca ob vsakem zdravniškem pregledu. S tem bi zagotovili tudi podatke o dejavniku tveganja, ki ga zanemarjamo in pomembno vpliva ne le na posameznika ampak na delo z otroki. Zavedati se moramo, da je delo v skupini odvisno v največji meri od dela vzgojiteljev v skupini in ne od usmeritev vrtca ter projektov v katerih vrtec sodeluje. Otroci so deležni programa, ki sta ga zmožna izvesti strokovna delavca v oddelku. Zato so razlike med oddelki in vrtci ogromne.

Uvede naj se enoletno mentorstvo novozaposlenim strokovnim delavcem v vrtcu (četudi so bili zaposleni že v drugem vrtcu), da se lahko postopoma seznanijo z novim okoljem, pravili in standardi, ki veljajo v novem delovnem okolju.

Predlagamo, da se zmanjša delovna obveznost strokovnih delavcev v vrtcih na 30 ali 35 ur tedensko. Tukaj ne govorimo o neposrednem delu z otroki, ampak celotni delovni obveznosti. S tem ukrepom bi zagotovili večjo atraktivnost poklica, boljše počutje zaposlenih, saj bi imeli več možnosti za počitek, pozitiven odnos do dela in še številne druge prednosti. Delo v vrtcu se ne more enačiti z nobenim drugim poklicem, tudi s poučevanjem ne. Otroci v vrtcu potrebujejo stalen nadzor in zagotavljanje varnosti, ob tem pa je potrebno pripraviti in izvesti izobraževalne vsebine za njihov optimalni razvoj. To delo je izjemno zahtevno, izčrpljujoče in ne dopušča napak, zato je nujen razmislek o razbremenitvah, ki bi jih zmanjšana delovna obveznost prinesla.

Priča smo pomanjkanju kadra, ki ga nadomeščamo tudi z neustrezno izobraženimi kadri ali študenti. S takšnim stanjem se ne smemo sprijazniti, ampak moramo ukrepati. Kronično nam primanjkuje logopedov v vrtcih, primanjkuje jih tudi v zdravstvu. Predlagamo, da se pripravi študijski program na pedagoški fakulteti pedagoška logopedija, ki bi usposobila študente za delo z otroki s posebnimi potrebami, ki potrebujejo logopedsko obravnavo v vrtcih in šolah in bodo delovali le na pedagoškem področju in ne tudi v zdravstvu.

Spremeni naj se tudi opredelitev spremljevalca fizično oviranega učenca. V vrtcih vedno pogosteje potrebujemo spremljevalce za otroke s posebnimi potrebami – predvsem za otroke z motnjami avtističnega spektra. To delo lahko opravlja kdor je dokončal srednjo strokovno izobrazbo, pa naj bo to strojnik, gradbenik ali vzgojitelj. Menimo, da je izjemno pomembno, da v pedagoški proces vključujemo izključno ustrezno izobražen kader, kajti tudi spremljevalec je udeleženec pedagoškega procesa v oddelku in ima dnevni stik z vsemi otroki, zato morajo biti njegova znanja ustrezna zahtevam za delo v skupini.

Vključevanje otrok s posebnimi potrebami v redne oddelke vrtcev

Otroci s posebnimi potrebami v zasebnih vrtcih so prikrajšani za dodatno strokovno pomoč, ki jim skladno z zapisnikom multidisciplinarnega tima pripada, zgolj zaradi tega, ker so vključeni v zasebni vrtec, pa čeprav le ta izvaja javnoveljavni program predšolske vzgoje in je vpisan v razvid vrtcev ter ima

za svoje delovanje vsa potrebna dovoljenja in strokovna znanja. Razlog za to je, da ni zakonske podlage, ki bi občine zavezala k plačilu dodatne strokovne pomoči za otroke s posebnimi potrebami, ki so vključeni v zasebne vrtce.

Vsi, ki delujemo na področju predšolske vzgoje se soočamo s povečanjem potreb po dodatni strokovni pomoči za otroke in popolnoma nesprejemljivo je, da do te pomoči niso upravičeni tudi otroci, ki obiskujejo zasebne vrtce. Vključitev otroka v zasebni vrtec je v domeni starša, ki vrtec izbere glede na svoja prepričanja, življenjski slog, reference, pa seveda tudi bližine prebivališča. Načini dela v vrtcih, sploh v vrtcih, ki delujejo po posebnih pedagoških načelih, se razlikujejo in lahko enemu otroku ustrezajo bolj kot drugemu, pogosto predstavljajo tudi omilitev težav otroku s posebnimi potrebami, vendar pa ta otrok še vedno potrebuje dodatno strokovno pomoč do katere v zasebnem vrtcu ni upravičen.

Rešitev je enostavna, enaki pogoji za vse otroke, ne glede na to ali obiskujejo javni ali zasebni vrtec. Dodatna strokovna pomoč je pravica otroka, ki mu jo vrtec mora zagotoviti, občina pa jo mora plačati.

Zakonodaja tudi naj ne omejuje števila otrok s posebnimi potrebami v posameznem oddelku, saj trenutnega pogoja (dva otroka na oddelek) ob trenutnem stanju otrok s posebnimi pogoji ne moremo zadostiti. Prav tako je potrebno razlikovati med otroci s posebnimi potrebami, saj gre v posameznih primerih za lahke do zmerne motnje, v drugih pa za težje. V primeru več otrok s posebnimi potrebami v rednem oddelku naj se doda strokovni kader v oddelek.

Prostorski normativi

V Zdrženju zasebnih vrtcev Slovenije z velikim nezadovoljstvom sledimo ukrepom Ministrstva, ki vedno znova podaljšujejo neprimerne prostorske normative in celo zmanjšujejo potrebno kvadraturu na otroka. Tovrstna dejanja nas oddaljuje od težnje po zagotavljanju kvalitetnega dela z otroci, saj je prostor osnovni pogoj za učinkovito organizacijo dela, za ustrezno opremljen prostor in za postavitve, ki otrokom omogočajo prosto izbiro in možnost umika. Trenutne prostorske zahteve onemogočajo kvalitetno pripravo prostora, posledično tudi kvalitetno delo v skupini.

V vrtcih se soočamo z vedno bolj zahtevnimi otroci, več je posebnih potreb, več je vedenjskih in čustvenih težav med otroci. Otroke s posebnimi potrebami vključujemo v redne oddelke, prostorski normativi pa se ne izboljšujejo, v zadnjem obdobju celo nazadujemo.

Glede na podatke o rodnosti je opaziti izrazit upad števila rojstev v Sloveniji, kar nam že zadnjih 5 let daje odlično priložnost da uveljavimo začrtane normative, ki smo jim zadnjih deset let podaljševali veljavnost, sedaj pa spet podaljšali za nadaljnjih 5 let. Pritisk občin po zmanjševanju stroškov in s tem slabšanjem prostorskih normativov je prevelik in nedopusten. Kvalitete prešolske vzgoje ne moremo zagotavljati ob vedno večjem pritisku na finančno učinkovitost. Politika mora jasno postaviti zahteve, ki bodo pomenile dvig kvalitete in pri njih vztrajati, ne pa vedno znova popuščati pritiskom lokalnih skupnosti.

Oblikovanje oddelkov v vrtcih

Trenutno veljavna zakonodaja predvideva homogene in heterogene oddelke v vrtcih, vsem pa omogoča tudi povečan normativ, dodatna dva otroka na skupino. V Zdrženju zasebnih vrtcev Slovenije se zavzemamo za ukinitev normativa dodatnih dveh otrok na oddelek in za izenačitev pogojev za homogene in heterogene oddelke.

Glede na dejstvo, da prostorskih pogojev ne moremo spremeniti tako na hitro, lahko bistveno izboljšamo pogoje v oddelkih s tem, da ukinemo možnost povečanega normativa. Glede na trend

upadanja števila rojstev bi ukrep lahko izvedli razmeroma hitro, s tem da bi ga začeli izvajati pri vpisu naslednje generacije in potem postopoma v 5 letih prešli na ureditev brez povečanega normativa.

Heterogeni oddelki naj se izenačijo s homogenimi. Skupno število otrok v enem homogenem oddelku nižjega starostnega obdobja (12) in enem homogenem oddelku višjega starostnega obdobja (22) je 34 otrok, kar je enako dvema kombiniranim skupinama ($17 \times 2 = 34$) otrok, kar predstavlja tudi primerljiv standard. Pri heterogenih skupinah, ki praviloma niso zahtevnejše od kombiniranih, vsota enega heterogenega oddelka nižjega starostnega obdobja (10) in enem heterogenega oddelka višjega starostnega obdobja (19), znaša 29 otrok oz. kar 5 manj kot v primeru dveh kombiniranih ali homogenih oddelkov. Poleg tega moramo upoštevati, da predvsem vrtci, ki delajo po posebnih pedagoških načelih programsko delujejo v heterogenih ali kombiniranih oddelkih na tak način, da ni potreben znižan standard.

V zasebnih vrtcih se soočamo s težavami pri oblikovanju oddelkov, saj posamezne pedagogike predvidevajo oblikovanje bolj odprtih oblik oddelkov, posledično pa to pomeni manj vpisanih otrok v oddelk in posledično višjo ceno programa. Sprememba predpisa v tem delu bi pomenila lažje oblikovanje oddelkov, bolj odprt in naprednejši sistem, ki pušča avtonomijo vrtcu po oblikovanju najbolj optimalnih oddelkov. Prav tako bi se bolj približali aktualnim potrebam vsakega posameznega leta, ko vemo, da rodnost izjemno niha, ne le po letih, ampak tudi po občinah. Ob tem pa bi ta sprememba pomembno prispevala k ohranjanju pluralnosti, ki jo zagotavljajo zasebni vrtci, ki izvajajo programe po posebnih pedagoških načelih.

Pomemben ukrep je tudi prepustitev avtonomije vrtcu za oblikovanje oddelkov skozi celotno šolsko leto. Zakonodaja naj ne omejuje, da morajo biti oddelki formirani za celotno šolsko leto, saj lahko prihaja do izpisov v starejših skupinah, prostega mesta ponavadi nihče ne zasede, medtem ko je na čakalni listi prvega starostnega obdobja ogromno otrok. V tem primeru mora imeti vrtec avtonomijo, da ob soglasju staršev in ob strokovnem mnenju vzgojiteljev, da je otrok zmožen prehoda v starejšo skupino, le to lahko storijo in s tem omogočijo vpis otroku s čakalnega seznama. Prav tako se v poletnih mesecih ogromno otrok izpiše in bi že lahko oblikovali nove oddelke in sprejeli veliko čakajočih otrok. Zavedati se moramo, da se otroci ne rojevajo samo septembra in oktobra, ampak celo leto, zato so vpisi med letom nujni.

Zasebni vrtci v Sloveniji

Žal se pre pogosto srečujemo s polemiko ali je v slovenskem prostoru prostor za zasebne vrtce ali ne. Z vidika financiranja, posledično občin, absolutno ne; z vidika strokovne javnosti in zagotavljanja pluralnosti, absolutno da. Zasebni vrtci v Sloveniji nismo zaslužkarji, opravljamo javno službo, smo izjemno regulirani in moramo zadostiti popolnoma enakim pogojem kot javni vrtci. Nadzor nad našim delovanjem je poostren, na letni ravni se preverja ustrezne kadrovske in prostorske pogoje. S svojim delovanjem doprinesemo raznolikost v slovenski predšolski prostor, ponujamo priložnost za spoznavanje in izobraževanje iz različnih pedagogik in aktivno sodelujemo pri ustvarjanju pogojev za kakovostno predšolsko vzgojo. Naši vrtci so polni izključno z razlogom zadovoljstva staršev z izvajanjem programov in kvalitetnega dela z otroci. Pa vendar so starši »kaznovani« zaradi vpisa otroka v zasebni vrtec, saj jim pripada le 85% pravice iz javnih sredstev, to je znižanega plačila vrtca. Če bi njihov otrok obiskoval javni vrtec pa bi bila ta pravica 100%. To enostavno ni sprejemljivo in je nujno potrebno izenačiti pogoje za starše in otroke, da jim pripada pravica ne glede na to kateri vrtec otrok obiskuje. Starša ne zanima kdo je ustanovitelj vrtca, starša zanima kaj vrtec njegovemu otroku lahko ponudi in ali je to okolje v katerem želi da otrok preživi večji del dneva.

Poleg navedenega imamo v Sloveniji tudi zasebne vrtce s koncesijo, kjer staršu pripada 100% pravice iz javnih sredstev, vendar pa je tovrsten vrtec popolnoma odvisen od volje lokalne oblasti, ki mu postavi ekonomsko ceno in podeli koncesijo tudi le za eno leto ali pet let. Tovrsten sistem ni vzdržan, saj negotovost enostavno ne opravičuje ogromne investicije, ki je potrebna za vzpostavitev prostorskih pogojev zasebnega vrtca. V številnih gosto naseljenih področjih Slovenije primanjkuje mest v vrtcih, pa vendar vrtcev s koncesijo ni veliko, saj trenutna zakonodaja ne omogoča stabilnosti in dolgoročnega zagotavljanja potrebnih pogojev za delovanje zasebnih vrtcev s koncesijo.

V prihodnosti je potrebno premostiti delitve na zasebne in javne vrtce. So le vrtci, ki se razlikujejo glede na ustanovitelja, pa tudi glede na številne druge, precej bolj pomembne dejavnike: program, prostorske pogoje, področje delovanja, projekte, usmeritve, cilje... Čas je, da govorimo o razvoju vrtcev v Sloveniji, saj vsi vrtci, ki so vpisani v razvid vrtcev (javni in zasebni) delujejo pod enakimi pogoji, so podvrženi enakim inšpekcijskim nadzorom in so odobreni s strani resornega ministrstva, ki je preveril ustreznost vseh pogojev potrebnih za delovanje. Prihodnost vrtcev pa je v avtonomiji, pluralnosti in postavljanju otroka v ospredje.

Taja Steblovnik, predsednica ZZVS